

Op zestienjarige leeftijd wordt Jacoba van Beieren (1401-1436) gravin van Holland, Zeeland en Henegouwen. Haar man en vader zijn kort na elkaar overleden en de relatie met haar moeder is niet altijd even makkelijk. Als gravin krijgt ze veel te verduren, maar door het onrecht wordt ze alleen maar strijdbaarder.

Simone van der Vlugt (1966) is een van Nederlands grootste schrijvers van jeugdboeken, thrillers en historische romans. Ze ontving diverse prijzen, waaronder de NS Publieksprijs voor *Op klaarlichte dag*. In totaal werden van haar boeken meer dan twee miljoen exemplaren verkocht.

‘Prachtige roman, met een mooi tijdsbeeld van de vijftiende eeuw.’ – *Libelle*

‘Een aangrijpende roman die de geschiedenis van Jacoba van Beieren dichterbij brengt.’ – *Flair*

‘De geschiedenis van Jacoba van Beieren is schokkend, maar bovendien mooi verteld.’ – *Metro*

‘Een bewogen verhaal.’ – *Veronica Magazine*

Van Simone van der Vlugt verscheen bij Ambo|Anthos uitgevers

De reinie

Beste thrillerdebuut 2004 door Crimezone
Nominatie voor de NS Publieksprijs 2005

Schaduwzuster

Het laatste offer

Nominatie voor de NS Publieksprijs 2007

Blauw water

Nominatie voor de NS Publieksprijs 2008
Nominatie voor de Gouden Strop 2008
Winnaar Zilveren Vingerafdruk 2009

Herfstlied

Jacoba, Dochter van Holland

Op klaarlichte dag

Winnaar NS Publieksprijs 2010
Beste Nederlandstalige thriller 2010 door Crimezone

In mijn dromen

Nominatie voor de NS Publieksprijs 2012

Rode sneeuw in december

Aan niemand vertellen

Nominatie voor de NS Publieksprijs 2013

Morgen ben ik weer thuis

Vraag niet waarom

De ooggetuige & Het bosgraf

De lege stad

Nachtblauw

Toen het donker werd

Met Wim van der Vlugt

Fado e Festa. Een rondreis door Portugal

Friet & Folklore. Reizen door feestelijk Vlaanderen

Simone van der Vlugt ontving in 2006 de Alkmaarse Cultuurprijs voor haar tot dan toe verschenen werk.

Simone van der Vlugt

Jacoba, Dochter van Holland

Ambo|Anthos
Amsterdam



Eerste druk 2009
Achttiende druk 2016

ISBN 978 90 263 3729 1
© 2009 Simone van der Vlugt
Omslagontwerp Studio Jan de Boer
Omslagillustratie © Sally Mundy/Trevillion Images
Foto auteur © Wim van der Vlugt

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

MELD JE AAN VOOR ONZE NIEUWSBRIEF

Zo blijf je op de hoogte van de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* en ontvang je leuke extra's, zoals prijsvragen, exclusieve aanbiedingen en leesfragmenten. Ook word je geïnformeerd over onze lezingen, signeersessies en over andere interessante bijeenkomsten die wij geregeld organiseren.

Aanmelden kan via www.amboanthos.nl/nieuwsbrief

NEDERLAND IN DE VIJFTIENDE EEUW

Het Nederland van de vijftiende eeuw bood een heel andere aanblik dan Nederland vandaag de dag. Mede door de vele overstromingen en de expansiedrift van de Hollandse graven waren de grenzen tot laat in die eeuw in ontwikkeling. De Lage Landen, zoals Nederland in die tijd werd genoemd, vormden ook geen eenheid, maar bestonden uit verschillende graafschappen die voortdurend met elkaar in oorlog waren.

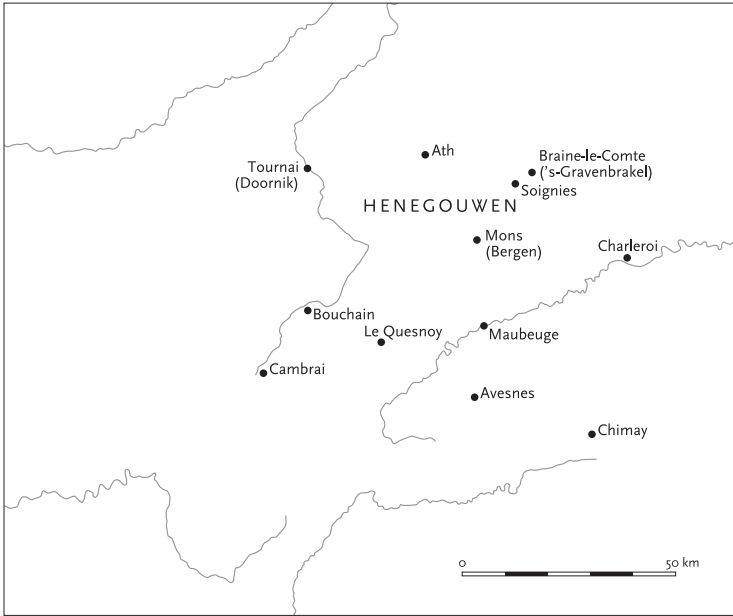
In de veertiende en vijftiende eeuw stierf de tak van Hollandse graven uit, waarna de Lage Landen werden geregeerd door de Franstalige graven van Henegouwen en de Duitstalige hertogen van Beieren.

Het gezag in de Lage Landen was in handen van de hogere adel. Door huwelijken en erfenissen kwamen de graafschappen, onze tegenwoordige provincies, in handen van steeds weer andere adellijke families. Van het vorstenhuis zoals wij dat tegenwoordig kennen was nog geen sprake. De familie van Nassau behoorde tot de hogere adel, maar stond onder het gezag van de graaf of gravin. In de zestiende eeuw erfde Willem van Nassau, beter bekend als Willem de Zwijger, het prinsdom Orange in Zuid-Frankrijk. Vanaf dat moment mocht hij de titel Prins van Oranje aan zijn naam toevoegen. Daarmee werd hij de grondlegger van de dynastie die nu ons koningshuis vormt.

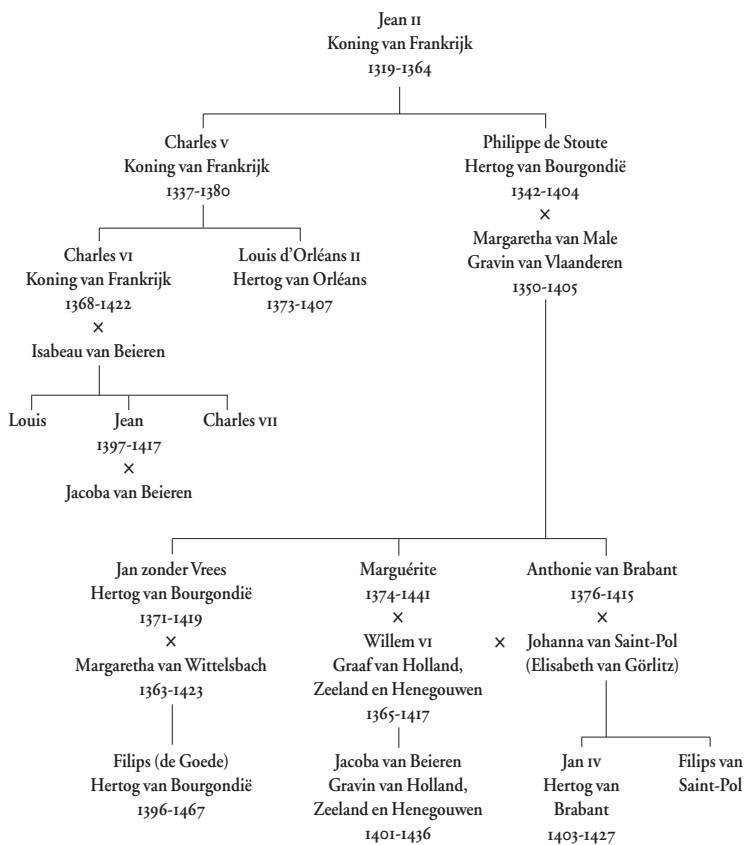
Maar in de vijftiende eeuw stonden de Lage Landen nog onder het bestuur van de graven, en werden de graafschappen verscheurd door de Hoekse en Kabeljauwse twisten.

In die tijd leefde Jacoba van Beieren.

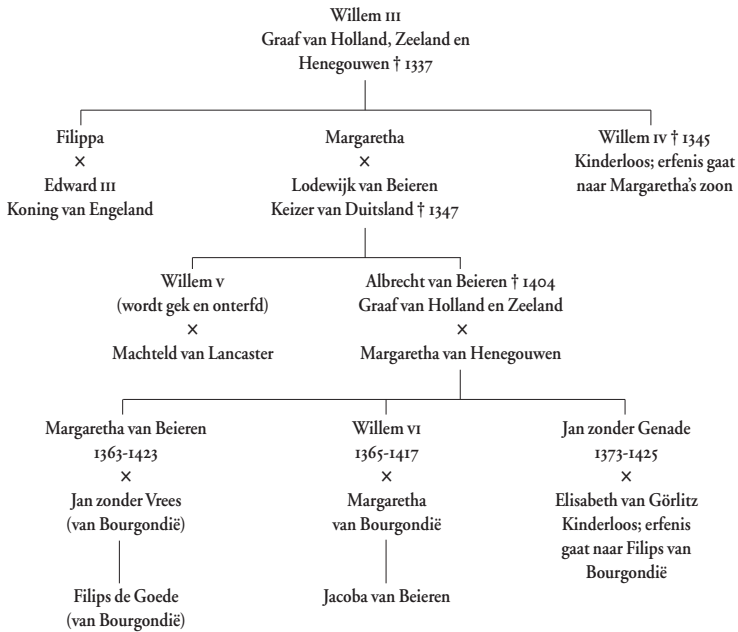




VALOIS (BOURGONDIË)



WITTELSBACH (BEIEREN)



Proloog

Het Gravensteen, Gent
16 juli 1425

Ik galoppeer door de golvende velden die zich uitstrekken rond kasteel Le Quesnoy. De wind waait door mijn haar, verfrist mijn gezicht. Onder me beweegt mijn paard zich voort in een krachtige galop waar ik me soepel naar voeg. Paardrijden doe ik al vanaf mijn kinderjaren, nergens voel ik me meer thuis dan in het zadel. De wind suist in mijn oren, de bosrijke omgeving flitst aan me voorbij. Urenlang rijd ik voort, in een duizelingwekkend tempo, alsof ik van plan ben nooit meer terug te keren.

Het is maar een droom. Ik weet dat ik droom, maar ik weiger mijn ogen open te doen. Zolang de droom voortduurt ben ik vrij, al dringt de realiteit zich steeds sterker aan me op.

Met tegenzin open ik mijn ogen. Wat ik zie is niet de luxe van mijn slaapvertrek, die altijd zo vanzelfsprekend voor

me is geweest. Tegenwoordig ontwaak ik tussen de vochtige, dikke muren van het Gravensteen. De met ijzeren banden beslagen deur blijft gesloten, op het portaal voor de deur wisselen de wachtposten elkaar mompelend af.

Mijn levenslust is geweken. Er zijn ochtenden waarop ik me afvraag waarom ik uit bed zou komen, voor wie ik me aan zou kleden. Maar vandaag is het Sint-Jacob, mijn geboortedag. En dus sta ik op, eet en drink iets, waarna ik mijn plaats aan het venster inneem.

Door een smal venster heb ik zicht op de stad Gent, waar het leven gewoon doorgaat. De hele dag sla ik de bedrijvigheid op de kade aan de overkant van de rivier gade. Ik vraag me af of men weet dat ik hier opgesloten zit.

Ik weet dat ik hier niet meer vandaan kom. Ik ben vierentwintig jaar, maar mijn leven is voorbij. Een dezer dagen word ik overgebracht naar de kerkers van het kasteel in Lille. En daar is nog nooit iemand levend vandaan gekomen.

Van jongs afaan ben ik gewend aan de wisselvalligheden van het bestaan, maar ik heb me altijd staande weten te houden met de wetenschap dat ik kon beschikken over mijn eigen lot. Er zijn momenten in mijn leven geweest dat ik dacht dat het niet erger kon. Daar vergiste ik me in. De controle over je leven verliezen is de grootste tragedie die je kan overkomen.

De dagen kruipen voorbij, de wereld is teruggebracht tot het uitzicht uit het venster en de kameniers die me vergezellen. De zomer is voorbijgeleden, als een voorbode van hoe de rest van mijn leven eruit zal zien. Seizoen na seizoen, jaar na jaar.

Ik lees en herlees *The Canterbury Tales* van Geoffrey Chaucer, en *Le Livre de la Cité des Dames* van Christine de

Pisan, tot ik ze haast vanbuiten ken. Meer te lezen is er niet, en dus ben ik begonnen met schrijven.

Goddank heeft men mij perkament en inkt in mijn gevangenis toegestaan. Mijn verhaal opschrijven verdrijft de verveling, maar het dient ook een ander doel: het geeft mijn visie op alles wat er gebeurd is. Nageslacht heb ik niet op de wereld kunnen zetten, er is niemand die mijn verhaal kan doorvertellen, maar door te schrijven kan ik voorkomen dat men zal vergeten dat ik de rechtmatige gravin van Holland, Zeeland en Henegouwen ben. Deze laatste verzetsdaad laat ik me niet ontnemen.

Ik sla het schrijfboek open en kijk naar het eerste wat ik heb genoteerd: *Compiègne, maart 1417*.

Ja, daar begint mijn verhaal: bij de dood van Jean en mijn vader, ruim een maand voor mijn zestiende verjaardag. Het lijkt zo lang geleden, maar hier, in deze mufte gevangenis, is tijd een betrekkelijk begrip. Verleden en toekomst rekken uit en krimpen weer in, alsof ze elkaar willen raken. De geur van ziekte en dood strijkt neer tussen de dikke muren, waar hij blijft rusten en me helpt herinneren.

Hoe zou alles gegaan zijn als ik me eerder had verzet tegen mijn familie, als ik andere beslissingen had genomen? Ik heb geen idee, en het doet er ook niet toe. Aan het einde van ons leven is de optelsom van onze besluiten de enige zekerheid. Het heeft geen zin om te proberen je voor te stellen hoe het leven eruit zou hebben gezien als er een paar variabelen waren veranderd.

Alles wat je kan doen is het resultaat van je beslissingen onder ogen zien en ervan leren.

Ik pak de ganzenveer en doop hem voorzichtig in de inkt-pot.

DEEL I

I417-I42I

I

Compiègne, maart 1417

De dood is de kamer komen binnenzweven. Ik kan hem voelen, bijna ruiken. De zon mag nog zo zijn best doen achter de gesloten fluwelen gordijnen, zijn warmte kan de plotselinge kilte in de slaapkamer niet verdrijven.

Onafgebroken kijk ik naar Jean. Ik pak zijn hand, die nog warm aanvoelt en zich nog steeds om de mijne sluit. Zijn ogen staan glazig maar zien me nog. Over zijn bezwete gezicht ligt de sluier van de naderende dood. Ieder moment kunnen zijn ogen breken en dwars door me heen kijken. Dan kan ik praten wat ik wil, maar zal hij voorgoed onbereikbaar zijn. Nu hoort hij me nog, maar ik weet niets te zeggen.

Jean, mijn maatje, mijn beste vriend. Mijn echtgenoot.

Het gif aan het harnas heeft zijn werk gedaan. De snee in zijn hals, veroorzaakt door een gemeen scherp randje, vertelt een duidelijk verhaal. Als we het meteen in de gaten

hadden gekregen, had hij misschien nog een kans gehad. Een snelle aderlating, tegengif, wat dan ook, we hadden iets kunnen proberen. Maar we weten zijn plotselinge ziekte aan een kou. Tot de koorts zijn lichaamstemperatuur omhoog joeg en hem naar adem deed snakken. Een dienstmeid kwam me roepen. Ongerust liep ik naar de slaapkamer.

De zware velours gordijnen rond het bed waren opgenomen en vastgestrikt, zodat ik hem meteen zag liggen: zijn ogen blauw omrand, zijn mond wijd open.

Mijn spieren verstijfden, ik kon me niet verroeren. Voorzichtig, alsof onverhoedse bewegingen zijn toestand zouden verergeren, liep ik naar hem toe. In een poging de ontstellende jeuk die hem etterende blaren bezorgde te verlichten, had Jean zijn huid tot bloedens toe opengekrabd. Hijgend van de koorts lag hij in de kussens, met het schuim op zijn lippen. Ondanks zijn inspanning leek hij maar weinig lucht binnen te krijgen en het beetje adem dat hij wist te veroveren, stootte hij weer uit door de pijngolven die hem overvielen.

‘Wat mankeert hem!’ Met een ruk wendde ik me tot mijn moeder, Margaretha van Bourgondië, die achter me aan gelopen was en in haar leven al zoveel ziektes voorbij had zien komen dat ik haar kennis even betrouwbaar achtte als die van de heelmeester.

Margaretha gaf een kort bevel aan de dienstmeiden, die toegesnel waren en in een groepje bij de deur stonden.

Je hoefde geen arts te zijn om te zien dat Jeans leven ernstig gevaar liep, maar dat vonnis zo duidelijk weerspiegeld te zien op het gezicht van mijn moeder was meer dan ik kon verdragen.

Tot dit moment in mijn leven hadden mijn ouders me altijd weten gerust te stellen en te bemoedigen. Oorlog,

ziektes en rampen, er leek niets te zijn wat ze met hun ervaring en wijsheid niet aankonden. Al wist ik inmiddels beter, ik liet me graag nog een tijdje rondrijven in dat warme bad van geborgenheid. Maar volkomen onverwacht was ik tot de ontdekking gekomen dat het water steenkoud was geworden.

Voorzichtig nam ik plaats op het randje van het bed en boog me over mijn liefste heen.

‘Jean, ik ben bij je. De heelmester komt eraan. Hou vol, lieverd. Hou alsjeblieft vol!’

Kreunend bewoog Jean zijn hoofd op het kussen. Een golf van pijn joeg hem overeind en hij schreeuwde het uit. Uitgeput viel hij terug, zijn ogen groot en glazig, zijn gezicht lijkkbleek.

Het was niet alleen zijn pijn, maar ook de volslagen hulpeloosheid waarmee ik dit alles moest aanzien die me wanhopig maakte. Jean probeerde mijn naam uit te brengen, maar ik greep zijn hand en smeekte hem om zijn krachten niet te verspillen. Vanaf dat moment hield hij zijn blik onophoudelijk op mij gericht, haakten zijn ogen, wijd en ontzet, in de mijne als een pijngolf hem weer overviel.

De heelmester kwam, in zijn zwarte mantel, met een zwarte baret op zijn hoofd en een platte kist onder zijn arm vol instrumenten en flesjes vloeistof.

Niemand die mij van Jeans bed vandaan kreeg. Om hem te kunnen onderzoeken moest de heelmester zich langs een kast wurmen om bij de andere zijde van het hemelbed te komen. Jeans gezicht was inmiddels opgezwollen tot een masker waarin ik alleen zijn ogen, vol pijn en angst, nog herkende.

Een kort onderzoek volstond om de diagnose te stellen, die uit slechts één woord bestond.

‘Gif,’ zei de heelmester somber, en in die drie letters lag Jeans doodvonnis besloten.

Als tweede zoon van de Franse koning Charles VI was Jean een goede partij. Mijn ouders waren buiten zinnen toen onze verloving een feit was. In die tijd waren we nog maar kinderen. Vaag herinner ik me een bezoek met mijn ouders aan het Franse hof, waar onze verloving werd gevierd. Jean was negen en ik vijf jaar, en nadat we elkaar een halve dag alleen maar tersluiks hadden bekeken, sloten we vriendschap.

Mijn moeder drong er bij koningin Isabeau op aan dat Jean bij ons, in Henegouwen, zou worden opgevoed. Koning Charles kon wat dat betrof niet gehoord worden, aangezien aanvallen van krankzinnigheid zijn beslissingsbevoegdheid in de weg stonden. Koningin Isabeau stribbelde maar kort tegen. Ze hield van haar kinderen als van stukken op een schaakbord waar ze haar belangstelling voor verloor op het moment dat ze hun rol hadden vervuld.

Jean ging met ons mee terug naar Henegouwen. Al was hij een paar jaar ouder, we konden het goed met elkaar vinden en we waren veel samen in het verder kinderloze kasteel van Le Quesnoy. Onder toezicht van mijn moeder groeiden we op, terwijl mijn vader voortdurend op reis was, vooral in Holland, waar hij eeuwenoude vetes uitvocht met de families van Arkel en van Egmond. Holland was verreweg de belangrijkste provincie, met snelgroeiende steden als Amsterdam, Leiden, 's-Gravenhage, Rotterdam en Dordrecht. Er viel altijd wel een recht te veroveren, een bezitting in te nemen of terug te halen.

Niet dat ik daar veel weet van had. Toen ik drie jaar was werd me de officiële titel 'Dochter van Holland' verleend, maar mijn wereld lag veel zuidelijker. Om precies te zijn op kasteel Le Quesnoy, in het heuvelachtige Henegouwen, in een bosrijk gebied, ver van de bewoonde wereld. De zandेरige paden voerden mijn paard of koets langs de hutten van